

Adharanand Finn

CESTA BĚŽCE

Pohled do bájného světa japonských běžců

Mladá fronta

MLADÁ FRONTA

CESTA BĚŽCE

Pohled do bájného
světa japonských běžců

Adharanand Finn

© 2016 by Adharanand Finn
Translation © Anna Kudrnová, 2017

CESTA BĚŽCE

Pohled do bájného
světa japonských běžců

Adharanand Finn

MLADÁ FRONTA

„Před osvícením jsem štípal dříví a nosil vodu.
Po osvícení jsem štípal dříví a nosil vodu.“

— *Zenové přísloví*

PROLOG

Stojím u zdi školy v městečku Hongó v západní části japonského ostrova Honšú. Mám kocovinu.

Předchozí večer mě můj bratr, který na oné škole učí, rovnou po příletu z Londýna vzal na něco, co zlověstně nazýval nahým svátkem. Spočívalo to v tom, že jsme vypili hodně saké, neměli na sobě nic než bederní pás *mamaši*, jaký nosí zápasníci sumó, stáli v mrazivé noci s přibližně dvěma stovkami podobně oblečených mužů a pokoušeli se popadnout dlouhý pruh látky. Zatímco jsme o něj zápolili, kněží na nás chlístali studenou vodu. Klubko dvou set mužů se v té tmě kopal, tahalo a strkalo celé hodiny, až se nakonec díkybohu kdosi s oním pruhem látky triumfálně vynořil, vystoupil po schodech a zmizel ve svatyni.

Následující ráno se v jedněch japonských celonárodních novinách objeví fotografie té mely, kde přímo veprostřed figuruje moje bleďá zadnice. Poznám, že je moje, protože jsem zmámený a opilý někoho požádal, aby mi napsal na záda „Flash“. Z nějakého důvodu jsem si myslel, že jsem Flash Gordon. Muž na jiné planetě, klestící si cestu klubkem lidí. Spíme sotva čtyři hodiny, a bratr už je zase na nohou.

„Běžím ekiden,“ říká. „Chceš taky?“ Nemám tušení, co je to ekiden, ale toho rána je běhání to poslední, nač bych pomýšlel. Býval jsem nadšený běžec, ale po letech práce v londýnském vydavatelství jsem celý rozměklý a oplácáný. Svoje běžecké dny mám daleko za sebou.

„Ne,“ poškrábu se na zátylku.

Postaví mě tedy ke zdi školy, na ochranu před mrholením mi dá pláštěnku a jde za svým týmem. Ukáže se, že ekiden je vytrvalostní štafetový závod. Každé japonské město má zřejmě svůj a všichni se ho nějakým způsobem účastní. Ti, kdo sami neběží, se nabízejí jako pomoc na trati, nebo alespoň přijdou fandit.

Stojím u zdi, pokyvuju a ukláním se, když kolem mě kmitají lidé pod deštníky. Pořadatelé závodu na sobě mají stejné žluté pláštěnky. Všichni se scházejí za mnou na školním dvoře. Dívám se skrz plot, jak se atleti v trenýrkách a tílkách připravují na závod tím, že sprintují sem a tam po mokrému šterku. Mnozí z nich jsou patrně středoškolští studenti, ale účastní se muži a ženy všech věkových kategorií. Seřadí se ke startu a pak, s třesnutím pistole, se vyrojí ze školních pozemků do města.

Děšť prosakuje mými tenkými botami a mě studí nohy, jak tak čekám u prázdné silnice. Běžci na prvním úseku mají šerpu nazývanou *tasuki*, kterou musejí předat svým týmovým kolegům v další části trati, zrovna jako si sprinteři na dráze předávají štafetový kolík. Za nějakou dobu poběží závodníci zpátky kolem mě a mezi nimi bude bratr.

Rozhodnu se procházet sem a tam, abych se zahřál. Na druhé straně silnice stojí postarší pár se stejnými deštníky, sem tam vykounou na silnici. Trvá skoro hodinu, než zahlédneme běžce, jak upalují po silnici zpátky. Diváci kolem trati na ně volají a povzbuzují je. Když se objeví můj bratr, tyčí se se svými 193 centimetry vysoko nad ostatními, je rudý v obličeji, do očí mu padá déšť, a jak kolem mě uhání, zazubí se na mě.

„Pojď, Vinny,“ zakřičím a najednou si přeju, abych taky běžel. Vypadá to jako zábava. Větší zábava než tu zevlovat u zdi s prokřehlými rukama zastrčenými v podpaží. Mám nutkání zahodit bundu a rozběhnout se. To se mi stává vždycky, když se na závod jen dívám, místo abych běžel – přemýšlím, proč nejsem sám na trati. Tohle je tak přátelská, kolektivní akce, které se pilně účastní celé město, že se tady u zdi cítím izolovaný.

Až o mnoho let později dostanu další šanci vstoupit do týmu a zařadit se ke startu japonského ekidenu. Ale tentokrát jsem připravený, o deset kilo lehčí a dychtivý vyrazit.

Vstoupím otočnými dveřmi do Tower Hotelu stojícího u Temže v Londýně. Je teplé dubnové dopoledne, jen pár dní před londýnským maratonem 2013. Cítím v nohou sílu a pružnost. Jsem připravený k závodu a vnímám, jak to tady v hotelu elitních závodníků tiše bzučí očekáváním.

Těsně za dveřmi, u zatočeného mramorového schodiště, diskutuje hlouček lidí. Jednoho z nich poznám. Je to Steve Cram, běžecký hrdina mého dětství. Teď je samozřejmě starší, má kratší a uhlazenější vlasy než na vrcholu své slávy, ale je to tentýž muž, kterého jsem sledoval v televizi před mnoha lety, když se jeho žluté tílko míhalo po dráze v honbě za světovými rekordy. Kráčím dál do vestibulu.

Zatímco tam postávám, trousí se kolem mě běžci. Kolem projdou dvě Keňanky v objemných péřovkách – jejich tenoučké nohy vypadají, že by se mohly pod vahou bund podlomit. Povídají si spolu tak tiše, že je těžké poznat, jestli vůbec mluví. U recepce dva hlasitě se smějící Nizozemci klábosí s mužem se slunečními brýlemi a nasazenou kapačí. Teprve když uslyším jeho hlas, uvědomím si, že je to Mo Farah.

Za těch dvanáct let uplynulých od chvíle, kdy jsem stál s kocovinou u zdi japonské školy, se stalo hodně věcí. Někdy v té době jsem opět začal běhat. Nejprve pomalu. Svou první desítku jsem uběhl za 47 minut. Dva roky to byl můj nejrychlejší čas. Ale postupem času jsem to začal brát vážněji, vstoupil do běžeckého klubu, vyrážel na delší a delší tréninky. Pak jsem odjel do Keni, abych trénoval s výbornými kalendžinskými běžci z oblasti Východoafrické propadliny. Jel jsem tam zčásti proto, abych se rozběhal, ale také jsem se vydal pochopit a odhalit tajemství, jímž jsou tito skvělí běžci obestřeni. Chtěl jsem vědět, kdo jsou, co dělají a co je pohání. Když jsem se vrátil, napsal jsem knihu *Běhání s Keňany: Tajemství nejrychlejších běžců světa*.

Za několik dní vypukne ve skupině Keňanů a Etiopanů bitva o vítězství v nejprestižnějším městském maratonu světa. I já poběžím, někde v upoceném davu, který se potáhne ulicemi za nimi. Doufám, že překonám svůj osobní rekord a zaběhnu závod pod 2 hodiny a 50 minut. Tvrdě jsem trénoval, správně jedl a koupil si správné vybavení. Jenže dnes, když stojím ve vestibulu Tower Hotelu, mě nezajímá můj výkon ani Keňané. Dnes hledám Japonce.

V Japonsku se cosi děje. Zvenčí to snadno přehlédnete. Prakticky všechny velké silniční závody na světě vyhrává zdánlivě nekonečná řada superrychlých Keňanů a Etiopanů. Nikdo jiný si ani neškrtně.

Jenže na jednom malém souostroví ve východní Asii běžci alespoň vzdorují. V roce 2013, kdy se náš příběh odehrává, pocházelo jen šest ze stovky nejrychlejších světových maratonců odjinud než z Afriky. Pět běžců z této šestice bylo z Japonska.¹

Co se týče ženského maratonu, jedenáct ze sta nejrychlejších běžkyň v roce 2013 pocházelo z Japonska. Opět to bylo jednoznačně třetí nejvyšší zastoupení po Keni a Etiopii.

Téhož roku, následujícího po londýnské olympiádě, se ani jedinému britskému běžci nepodařilo zaběhnout maraton pod 2 hodiny a 15 minut. Ve Spojených státech pokořilo tento čas dvanáct mužů. Zato v Japonsku, zemi s méně než polovičním počtem obyvatel, než mají USA, bylo toto číslo více než čtyřnásobné – maraton pod 2:15 zaběhlo padesát dva Japonců.

A v půlmaratonu je Japonsko ještě silnější. Ráno 17. listopadu 2013 se při půlmaratonu v Ageu, menším městě vmáčknutém mezi rozlézající se severní předměstí Tokia, sešly stovky vysokoškolských studentů, kteří se snažili udělat dojem na své trenéry před důležitým lednovým ekidenem v Hakone. Ageo je pro družstva jedním z hlavních zkušebních závodů, přesto tam tehdy mnozí z nejlepších univerzitních běžců chyběli, stejně jako prakticky všichni japonští profesionální silniční běžci, a ti se počítají na stovky. Jenže když se podíváte na závěr závodu na rozmazaném videozáznamu na YouTube², uvidíte něco úžasného.

Vítěz, o chlup před pětičlennou sprintující skupinkou, překročí cílovou čáru v čase 62 minut a 36 vteřin. To je slušně rychlé, ale jde hlavně o to, co se stane pak. Obvykle, když se díváte na špičkový závod kdekoli jinde na světě, skončí prvních několik běžců s obrovským náskokem před ostatními. Často se stačí převléknout, poskytnout rozhovor, napít se a vyklusat, než do cíle dorazí hrstka dalších závodníků. Ne tak zde. Je úžasné, jak přibíhají další a další. Běžec po běžci, jeden po druhém dobíhají do cíle, někdy ve velkých skupinách, otáčejí se a sklánějí k dráze, někteří padají na kolena. Všichni se dívají na hodinky. Všichni běží rychle.

---

1 Nepočítal jsem 75. nejrychlejšího maratonce toho roku, Abrahama Kiprotiche z Francie, protože se narodil a v dětství běhal v Keni; národnost změnil až po službě ve francouzské Cizinecké legii. Také jsem vynechal běžce číslo 87, Nicholase Kemboie z Kataru, který se rovněž narodil a vyrostl v Keni.

2 <http://youtu.be/5THRBUH0MdY>

Ze závěrečného přehledu vyplývá, že onoho dopoledne dokončilo osmnáct běžců závod pod 63 minut. V jediném závodě. Za celý rok 2013 běžel půlmaraton tak rychle jen jeden britský atlet. Totéž se za celý rok podařilo pouze jednadvaceti americkým běžcům.

Student dobíhající v Ageu až na 100. místě zvládl trat za 64 minut a 49 vteřin. To by mu ve Spojeném království zajistilo osmou příčku v celkovém pořadí roku 2013. V mnoha dalších evropských zemích by se stal mistrem. To je pozoruhodná studnice běžeckého talentu.

V Japonsku se tedy něco děje. V této knize si kladu za cíl zjistit, co to je.

Zajímá mě to nejen jako spisovatele, ale také jako běžce. Po šesti měsících v Keni jsem se vrátil do Anglie a překonal všechny svoje osobní rekordy od pětky po maraton. Šest měsíců jsem se vezl na dlouhé vlně energie, kdy jsem rozmetal deset osobáků po sobě.

Jenže v posledních dvou letech jsem nezrychlil. Táhne mi na čtyřicet a pořád ve mně hlodá myšlenka: to už je všechno? Už mám vrchol za sebou? Je načase vzdát se napínavé honby za osobáky, potěšení z toho, že vkročím na dosud neznámou půdu, a místo toho se vydat na poklidnou cestu za zenitem, kdy budu běhat jen pro radost? V jistých ohledech se na ty dny těším, až se z běhání stane klidnější záliba, v níž bude méně odhodlání a posedlosti, až si budu prostě užívat pocitu, že mi bije srdce a na tváři cítím chladný, svěží vítr, aniž bych si lámal hlavu s tréninkovými plány, vyladováním na závody a stopkami.

Jenže ten soutěživý šotek ve mně se chce ještě jednou zaradovat. Určitě přece neskončím maratonem za 2:55? Půlmaratonem za sedmdesát osm minut? Není to zlé, ale jsem si jist, že dokážu běhat rychleji. V Keni jsem se naučil hodně, ale třeba se v Japonsku učí něco jiného. Třeba se můžu něco dozvědět od těch davů talentovaných půlmaratonců na záběrech z YouTube, něco, co mě posune o poslední krůček vpřed. Moje cesta k poznání začíná tady v londýnském Tower Hotelu.

Směrem ke mně kráčí jeden muž, jeho bílé zuby září přes celý vestibul. Je to Brendan Reilly. Jeho jméno zmínil každý, s kým jsem se bavil o běhání v Japonsku. Zdá se, že je základní spojka, brána mezi ostrovním světem japonského běhu a zbytkem světa. Zařídil mi setkání ve třech s uznávaným japonským trenérem Tadasuem Kawanem. Kawano trénuje ekidenový tým Otsuka Pharmaceutical, který sídlí ve městě Tokushima na ostrově Šikoku. Několik jeho svěřenců poběží za pár dní londýnský maraton.

„Dobrý den,“ pozdraví Reilly. „Jak se máte?“ Pevný, americký stisk ruky.

Zavede mě ke stolu hotelové kavárny. Kawano už tam čeká. Postarší muž, vypadá unaveně, naklání se na jednu stranu. Když si sedám, pozdraví mě kývnutím.

„*Hadžimemašite*,“ pravím nejlepší japonštinou, jaké jsem schopen. *Ráád vás poznávám*. Usměje se. „*Á, hadžimemašite*,“ odpoví, jako by to byla hra. Jenže tím skončíme. Už jsem vyčerpал celý svůj repertoár japonštiny, a tak přejdeme do angličtiny a Reilly tlumočí.

„Chci vstoupit do některého ekidenového týmu,“ začnu. „Mohl byste mi pomoci?“

Japonsko je unikátní tím, že nabízí vytrvalostním běžcům plat za členství v týmu. Velké firmy jako Honda, Konica, Minolta a Toyota si vydržují družstva profesionálních silničních běžců, kteří spolu žijí i trénují a běhají ekideny. Mám v plánu se k jednomu takovému týmu připojit. Ne jako závodník – na to jsem příliš pomalý –, ale abych do družstva pronikl, jako válečný reportér do vojenské jednotky. Zdá se mi to jako dobrý způsob, jak se dostatečně přiblížit k atletům, abych pochopil, jak to všechno funguje. Abych poznal tajemství japonských běžců. I když se ukazuje, že najít tým, který by mě vzal mezi sebe, je obtížnější, než jsem si představoval.

Dočetl jsem se, že tito firemní silniční běžci jsou v Japonsku velkými sportovními hvězdami. Vlastně jsem si poprvé uvědomil, co běhání v Japonsku znamená, až když jsem si přečetl Reillyho článek v americkém časopise *Running Times*.

„Když si ve většině japonských měst večer vyjdete ven a dáte se do řeči s taxikářem nebo kuchařem připravujícím suši,“ napsal, „bude vám jasné, že Júko Arimoriová, Naoko Takahašiová a Mizuki Nogučiová jsou i mezi nesportující populací národními hrdinkami. Zaměstnanci korporátních sponzorů vytrvalostních týmů si v horlivosti nezapadají s fotbalovými fanoušky. Tribuny na mistrovství Japonska v ekidenu jsou duhou firemních barev a log, kdy zaměstnanci odění v barvách své společnosti halasně povzbuzují své běžce.“

Dále píše: „V Japonsku přitahují živé přenosy maratonů a ekidenů, s odbornými analýzami a technickou kvalitou, kterou u nás [v USA] dopřáváme NFL, udivující počty diváků. Zatímco v Americe se sledovanost přenosu z maratonu jen zřídka vyšplhá přes 1 %, v Japonsku by u velkého ekidenu či maratonu byla sledovanost pod 10 % zklamáním; určití sportovci a závody přitáhnou tolik diváků jako Super Bowl: nad 40 %.“

Jedním z těchto korporátních ekidenových týmů je Otsuka Pharmaceuticals, a já tu sedím naproti jeho trenérovi. Doufám, že mě pozve, abych přijel a běhal s jeho týmem. Když se ho zeptám, pokývá hlavou, jenže to není to rozhodné, konečné přikývnutí, po kterém bych mu podal ruku a dohodl se, kdy dorazím. Je to spíš nezávazné pokývání, že uvidíme. Říká, že zná další lidi, kteří by mi s mým výzkumem mohli pomoci. I Reilly leckoho zná. Už si s ním o tom vyměňuji e-maily několik měsíců. Stále opakuje, že se všechno snadno zařídí, že jde jen o to, vybrat správný tým. Jenže sezóna ekidenů se blíží, a já ještě nemám domluveného nic konkrétního.

Ze setkání s Reillym a Kawanem si nakonec neodnesu o moc víc než další dvě vizitky do sbírky. Nezamířím rovnou domů – rozhodnu se pozdržet v hotelovém vestibulu a ještě chvíli nasávat předzávodní atmosféru. Na zídce vedle květináčů s keříky mlčky sedí další Japonec. Dívá se do mobilu, ale jak jsem si všiml, tu a tam ke mně vzhledne, a tak si s ním jdu promluvit.

„Zdravím,“ řekne a zvedne se. „Viděl jsem, jak se bavíte s panem Kawanem.“ Mluví dobře anglicky. Povím mu o svém plánu odcestovat na šest měsíců do Japonska, abych zažil sezónu ekidenů. Zamyšleně kývá, když mu vysvětluji, že se chci zapojit do profesionálního týmu. Když dodám, že s nimi chci i trénovat, zasměje se. „Ne, ne, to nejde,“ odbude mě, jako by to byl pošetilý nápad.

Povím mu, že jsem běhal se skvělými keňskými běžci z Velké příkopové propadliny. Jsem si jist, že zvládnu i japonské běžce. Jenže on se jen usměje. „Ne, ne,“ trvá na svém. I když je přesvědčený o tom, že klíčová část mého plánu je neuskutečnitelná, nabídne mi pomoc. Říká mi, že má konexe v celém světě japonského běhání a že mu můžu zavolat, pokud nebudu vědět, kudy kam. Dá mi svou vizitku. Jmenuje se pan Óguši.

Během několika následujících měsíců Reilly kontaktuje každého, koho zná, a marně se snaží najít tým, k němuž bych se mohl připojit. Jenže koncem června mi od něj přijde e-mail se zprávou, že to vzdal.

„Trenéři si sice většinou myslí, že je to skvělý nápad na knihu, ale žádný z nich neprojevil tolik nadšení, aby vás vzal do týmu nebo nechal s běžci pravidelně trénovat,“ píše. „Jsou velmi neochotní se zavázat k tomu, abyste se k týmu dostal opravdu blízko a mohl ho delší dobu sledovat.“

Trefně dodává: „Občas to [Japonsko] umí být nesnesitelně uzavřená společnost, a tohle je bohužel jeden z těch případů.“

Jenomže v té době už jsem měl v domě podnájemníky, v práci souhlasili, že mi dají šest měsíců volna na výzkumnou cestu, a škola, kam chodí děti, jim zařídila, aby mohly do Japonska se mnou. Sezóna ekidenů začíná v září, už za pár krátkých měsíců, a trvá do února. Pokud ji chci zažít, musíme brzy odjet. A tak se stalo, že aniž bychom měli cokoli domluveného, jednoho slunečného pondělního rána v červenci vyrážíme do Japonska... vlakem.

Park Gorkého v Moskvě je neposednou masou pózujících mužů a žen. Čekáme ve frontě před půjčovnou kol. Srpnové slunce mi pomalu opéká zátylek. Zapomněl jsem se namazat opalovacím krémem a nemám čepici. Ale neopovažuji se pohnout. Už stojím v té frontě čtyřicet minut. Děti se mi věší na nohy.

Na druhé straně řeky Moskvy se koná mistrovství světa žen v maratonu. Chci tam zajít a podívat se na něj, jenže jsem slíbil dětem, že jim půjčím kola. Konečně přijdeme na řadu. Anglický nápis na ceduli praví, že turisté musejí ukázat pasy, podám je tedy muži u pokladny. Ani se na mě nepodívá, zakroučí hlavou a obrátí se k lidem za mnou s otázkou, co chtějí.

„Pasy,“ řeknu. Třeba je neviděl. Zvednu je, aby je nemohl přehlédnout.

„Cizincům nepůjčujeme,“ praví chlap a opět se věnuje zákazníkovi za námi.

Málem začnu nerudně nadávat. Jak to, cizincům nepůjčujeme? Co všechny ty cedule s anglickými nápisy? „Vítejte v půjčovně kol v parku Gorkého“ atd. atd. Kdo je sem dal? Mám tu tři malé děti a už hodinu stojíme ve frontě v tom zatroleném ruském slunci. A mně utíká maraton.

„Změna pravidel,“ dodá a mžourá na mě, jako by byl překvapený, že tam pořád stojím.

A tak všichni odkráčíme, poražení a klející. „Co se stalo?“ ptají se mě děti, zmatené tím, že nemají kola. „Proč si nemůžeme půjčit kola?“

Nechávám děti manželce Mariettě, aby jim koupila zmrzlinu, zatímco se proplétám davem k dějišti maratonu. Budu-li dost rychlý, ještě zastihnu vedoucí běžkyně, jak naposledy probíhají kolem. Přes řeku vede obrovský most pro pěší. Vyběhnu po schodech, foťák se mi houpe na krku, z košile odkapává pot. Je 27 °C. Nechápu, jak v tom mohou běžet maraton.

Most je plný lidí mířících do parku. Všude jsou dlouhé nahé nohy; dole v baru u řeky se ženy opalují nahoře bez. Vzduch je nabitý znepekující směsí přepychu a anarchie. Jako *Sex ve městě* říznutý *Šíleným Maxem*. Nahoře na mostě si dvě ženy nenuceně vykračují po obrovitých, klenutých ocelových nosnících, které drží most ve vzduchu.

Zdá se, že jim nikdo nevěnuje pozornost, jako by to byla úplně normální věc. Na vrcholu oblouku se ženy posadí, kochají se výhledem a dlouhé šaty se za nimi nadouvají.

A pak už jsem na konci. Dolů po ocelovém schodišti na úroveň ulice. Silnice je zatarasená a na tomhle břehu řeky je všude ticho. Sada hadic rozprašuje po prázdné asfaltce vodu a hrstka lidí se trpělivě opírá o zábradlí ve stínu mostu.

V malém altánku sedí pár televizních techniků se sadou elektrického vybavení a televizní obrazovkou. Ta ukazuje skupinku běžkyň. Vede nějaká Italka. Přímo za ní je obvyklá sestava: Keňanka, Etiopanka a dvě běžkyňe z Japonska.

Mlčky se dívám na obrazovku a přeju si, abych měl trochu vody na pití. Jak tak stojím, zaslechnu, jak v dálce krouží helikoptéra. Jistě letí za běžci. Z druhé strany řeky sem doléhá bujarý hluk parku, kde je zábava v plném proudu.

Najednou, jako by vyskočily odněkud z nory, se vedle mě objeví dvě Japonky. Obě na sobě mají japonské reprezentační šustáky, a zatímco spolu vzrušeně hovoří, nervózně vyhlížejí po silnici směrem k helikoptéře. Všimnu si, že na druhé straně ulice několik lidí přehodilo přes zábradlí japonskou vlajku. Všichni začnou vysokými hlasy fandit, když se běžkyňe objeví. Zatímco se kolem nás přežene těch pět závodnic, Japonky po mém boku poskakují a pokřikují na své týmové kolegyně.

„*Ganbare, ganbare,*“ povzbuzují, než odspěchají, pravděpodobně aby běžkyňe zahlédly ještě někde dál na trati.

Cestovat do Japonska po zemi byl nápad mé ženy. Poté, co jsem vzal rodinu na šest měsíců do Keni, jsem obdržel nesčetně komentářů o tom, jak je Marietta tolerantní. Někteří mi jen napůl v legraci říkali, že kdyby takovou věc naznačili své partnerce, během hodiny by měli na stole rozvodové papíry. Jenomže si neuvědomili, že Marietta je odjakživa pro každé dobrodružství a do Keni se se mnou vypravila s radostí.

Japonsko ji ze začátku tolik nelákalo. Možná nebylo dost divoké. Teprve když přišla s plánem cestovat po zemi, pro celý projekt se plně nadchla.

„Létání je strašně divné,“ říkala. „Letadlo tě zvedne v jedné části světa a vyplivne v úplně jiném prostředí a časové zóně. Pro organismus to je šok. Nemáš ponětí o času a prostoru, o světě mezi těmi dvěma místy.“

Přirozenější je, mínila, jezdit světem po zemi. Kromě toho, děti milují vlaky. Bude to legrace. Jen pomysli na všechna ta místa, která cestou navštívíme.

Nervózně jsem na ni pohlédl. Chtěl jsem být stejně jako ona nadšený vyhlídkou na devět tisíc mil dlouhou cestu po pevnině se třemi malými dětmi, ale spíš mě to naplňovalo slepou hrůzou.

A tak se mi potily dlaně, když jsem na stanici Tiverton Parkway v Devonu v pondělí ráno koncem července nastupoval na vlak s pravidelným odjezdem v 9:06, kterým začínala cesta do japonského Kjóta.

Zvolili jsme trasu po severním břehu Baltského moře, přes Dánsko, Švédsko a Finsko. Cestovat po Skandinávii s dětmi byla radost. Když jsme ve Finsku jeli vlakem z Turku do Helsinek, paní u pokladny si všimla, že mám děti. „Chtěl byste místa poblíž herny?“ zeptala se. Byla tam klouzačka, dětský vláček, v němž se dalo sedět, a police plné knížek. Čas utíkal jako voda.

Jenže jakmile jsme dorazili do Ruska, všechno bylo rázem jinak. Ani ne po minutě v Moskvě, ještě než jsme vyšli z nádraží, se na mě nejmladší dcerka Uma podívala a povídá: „Tati, myslím, že ve Finsku se mi líbilo víc.“

Nechtěl jsem dělat ukvapené závěry, ale věděl jsem, co tím myslí.

Naše neblahé tušení se v několika následujících týdnech potvrzuje. Zdá se, že o přátelské obsluze v Rusku nikdy neslyšeli – většina personálu v kavárnách, vlacích i všude jinde evidentně sdílí názor, že zákazníky je radno ignorovat, a pokud se svou tupostí nedají pokoj, obdývat je podrážděným krčením ramen.

Šťastnou shodou okolností jsme dorazili do Moskvy právě v době, kdy město hostilo mistrovství světa v atletice. Vypadá to, že většina města o této události nic netuší, i když tu a tam na budkách autobusových zastávek zahlédnu pár plakátů s Usainem Bolttem.

Ukáže se, že samotného Bolta město neokouzlí o nic víc než Umou, neboť v jednom rozhovoru podotkne: „Moc se [Rusové] nesmívají.“

Poté, co se podívám na maraton žen – kde nakonec japonské běžkyně doběhnou na třetí a čtvrté příčce –, opět se připojím ke zbytku rodiny v parku Gorkého. Sluneční žár už se trochu zmírnil, když je naleznu umdlelé na zaprášeném hřišti. Naštěstí pro ně mám na programu další lahůdku – večerní sledování atletiky na stadionu Lužniki.

Stadion je poloprázdný, i když je na pořadu Bolt v rozběhích na 100 metrů. Na tribuně okolo nás mávají vlajkami Britové

z Basingstoku a Cheltenhamu. Poněkud nás utěší, že slyšíme známé přízvuky i stížnosti na ruskou obsluhu.

Před námi sedí pár postarších Rusů, kteří vypadají, jako by sem zavítali z nějaké daleké vesnice, zpod košil jim ještě čouhají kousky slámy. Líbí se mi, že atletika přitahuje takovéhle lidi. V jádru je to staromódní sport, navzdory všemu tyjátru, který předvádějí některé atletické hvězdy.

Dnes večer nejvíc táhne závod mužů na 10 000 metrů. Jsem celý natěšený, až uvidím britského olympijského šampiona Mo Faraha zápolit s nejlepšími Keňany a Etiopany. Závodní pole doplňují další Evropané a pár japonských běžců. Navzdory skvělým výkonům na silnici mají Japonci na dráze slabý rekord a nepřekvapí mě, když vidím, jak tři japonští běžci odpadnou od skupiny, jakmile se tempo zostří.

Farah si s polem pohrává, chvíli běží úplně vzadu, než nakonec nastoupí a pohodlně zvítězí. Po závodě zamířím dolů k dráze, abych ho zastihl při čestném kolečku, a dorazím zrovna ve chvíli, kdy se objeví jeho trenér Alberto Salazar a gratuluje mu. Když se s úsměvem doobírají, Salazar projde kolem mě.

„Dobrá práce,“ oslovím Salazara. Je to jeden z nejskvělejších trenérů světa. Vedle Faraha, jenž vyhrál dvě zlaté na olympiádě v roce 2012, doběhl jeho další svěřenec, Američan Galen Rupp, v Londýně druhý a dnes čtvrtý. Jestli někdo ukazuje světu, že se Keňané a Etiopané dají porazit, je to tento muž.

„Díky,“ odvětví a odkráčí.

Už od chvíle, kdy jsme začali plánovat pozemní cestu do Japonska, jsem měl stažený žaludek při pomyšlení na sedmidenní jízdu transsibiřskou magistrálou z Moskvy do Vladivostoku.

Cestu zahájíme za jasného nedělního dopoledne. Po nástupišti se rozvalují rodinky obklopené hromadami zavazadel. Když přijede vlak, nastoupíme, najdeme svoje kupé a spolu s ostatními si předáváme bagáž úzkou chodbičkou. Spousta lidí zvenku otírá svá okénka. Jedním z lákadel cesty je sedět a dívat se, jak za okny ubíhá svět, jenže okna jsou pokrytá vrstvou špíny. Marietta vytáhne pár ubrousků, najde naše okno a připojí se ke kolektivní čistící akci.

O pár minut později ji průvodčí zažene do vlaku a už jedeme. Pomalu se šineme z Moskvy, jedeme podél dřevěných domků a šedých paneláků, dál kolem vesniček, nekonečnou lesnatou krajinou, celé dny a noci, přes pohoří Ural a pak na Sibiř. Krajina, jíž projíždíme, je překvapivě malebná, plná pohádkových domečků se špičatými střechami a dřevěnými studnami na zahradě.

Rusy často udivuje, že se turisté rozhodnou jet tímto vlakem pro povyražení. Pro ně znamená dopravní prostředek, nic víc. Samotný vlak rozhodně moc půvabu nepobral. V tom našem jsou kupé zatuchlá, koupelna sestává jen z umouněného kovového záchodu a umyvadla a v jídelním voze není nic než oprýskané dřevěné stoly a seprané záclony. Jeho osazenstvo tvoří z větší části němečtí turisté nebo opilí Rusové s tesknýma očima. Když vůz navštívíme, servírka nám podá jídelní lístek s mnoha stránkami chutně znějících jídel, z nichž prakticky žádné není k dispozici. „Boršč,“ sdělí nám, což evidentně znamená, že můžeme mít buď ten, nebo zůstat o hladu.

Po dvoudenní zastávce v Irkutsku, polovině cesty, kde sedíme se zmrzlinou a házíme žabky u Bajkalu, nejhlubšího jezera světa, znovu nastoupíme do ještě staršího a zchátralejšího vlaku. Ve vagónu je parno, zakouřeno a my ke své hrůze zjistíme, že okna jsou zamčená. Když supíme ze stanice, pokouším se svlečený do půl těla a upocení ustlat postele. Téměř okamžitě začnu odpočítávat hodiny zbývající do Vladivostoku.

Následující tři dny trávím tím, že otvírám dveře mezi naším vagónem a tím dalším, aby vzniklou mezírkou mohl unikat vzduch páchnoucí po vajglech. Jenže někdo je vždycky zase zabouchne. Tři dny se zašíváme v kupé se zavřenými dveřmi, abychom si šetřili svůj vzduch, a trávíme čas čtením, hraním šachů, sledováním filmů. Není to zrovna ideální příprava na mé běžecké dobrodružství v Japonsku. Kromě klusu kolem kodaňského parku Amager Faelled se mi za celou cestu vůbec nepodařilo trénovat. Obvykle běhám rád, když jsem mimo domov – při běhání prozkoumávám nové kraje –, ale když jsme se nemačkali v kupé, měli jsme jiné věci na práci, například najít něco k jídlu nebo nějaký nocleh.

Pomyslím si, že se už skutečně zblázním, když se poslední den vlak úplně zastaví veprostřed rozpálené sibiřské tajgy. Hodiny začínají ubíhat a já při pomyslení na to, že nám ujede trajekt a my zůstaneme trčet ve Vladivostoku, začínám ohryzávat brlení u lehátka. Naštěstí děti, teď už smutně zvyklé na začouzený vzduch, spokojeně pobíhají v chodbice a hrají si s ostatními dětmi.

Konečně, ve chvíli, kdy si nejsem jistý, jestli to ještě vydržím, se vlak opět trhnutím probere k životu a pokračuje v plazivé jízdě světem.

Nazítí ráno jsme všichni radostí bez sebe, když můžeme nastoupit do korejského trajektu, který nás odveze z Ruska. Jak odplouváme z Vladivostoku, na tvářích čerstvý vzduch a teplé slunce, máme pocit, že zase můžeme dýchat. Po dvou dnech příjemné plavby dorazíme do Japonska.

Do Kjóta, naší cílové destinace, cestujeme rychlovlakem. Vnitřek vagonu je široký jako letadlo, sedadla jsou po třech. Vlak je nacpaný, ale prakticky úplně tichý, plný lidí vracejících se z práce. Tichý odpočinek ke konci dne. Sedím s Lilou, nejstarší dcerou, která si čte. Za oknem, kam se dívám přes klín muže hrajícího hru na telefonu, ubíhají v modravém soumraku města. Míjíme vršky střech. Venku za pouličními lampami a budovami se zvedají zalesněné hory, mohutné černé tvary, na něž jako by někdo štětcem namaloval bílé proužky mlhy.

„Fuj, necháš toho,“ slyším křičet Umu, která sedí někde za mnou ve vagonu. „Zlobíš, Ossiane. *Umbaya*.“

Reakcí na její pokárání je nervyrvoucí zavytí.

„A jéje,“ prohodím k Lile. Zašklebí se, připadá jí legrační, že její sourozenci způsobují jediný hluk, který přehlušuje jemné bzucení vlaku.

Schyluje se k regulérní bitce. Lila se ohlédne a pak se na mě zahihňá.

„Strašně řvou,“ řekne.

Uplynuly čtyři týdny od chvíle, kdy jsme naložili bagáž na vlak na devonském nádraží Tiverton Parkway. Konečně, konečně jsme dorazili do cíle.

„Brzy nakrátko zastavíme ve stanici Kjóto,“ ohlásí vlak anglicky, když začíná zpomalovat. „Otevřou se dveře na pravé straně.“

Odvlečeme kufry z osvětlených útrob nádraží, neseme je rozlehlými podzemními pasážemi s obchody a ven do teplé noci. Celkem třináct zavazadel, z nichž některá jsou tak těžká, že bylo skoro vidět, jak vagon poklesl, když jsme je naložili na vlak. Ossian, náš nejmladší, sedí na svém kufru a vzhlíží k vysokým budovám. „Kam pojedeme teď?“ ptá se.

„Už jsme tu,“ odpovím. „Jen jedna jízda taxíkem, a máme to za sebou.“

Vyšli jsme z nádraží vedle obrovského parkoviště. Taxíky sem přijíždějí po jednom, ale pořádně nezastavují. Podívají se na nás, na všechnu tu bagáž a děti, a jedou dál. Jsou to všechno malá, salónní auta, se sedadly pokrytými bílými kraječkami a s livrejovanými řidiči v bílých rukavicích. Rozsvícené symboly na střechách taxíků mají tvar srdce. Konečně jeden vůz zastaví a vystoupí z něj řidič.

„Hoteru?“ zeptá se.

Podám mu lístek s japonsky napsanou adresou. Ubytujeme se u starého kamaráda jménem Max. Taxikář se na lístek chvíli šklebí, pak přikývne, popadne největší zavazadlo a naloží ho do kufru auta.

Nacpat všechno dovnitř je umění, ale řidič se ničeho nezalekne, obloží nám zavazadly nohy a další nám dá na klín. Jakmile se vměstnáme dovnitř, zamíříme na sever centrem Kjóta, míjíme starý císařský palác, auto se pohybuje zvolna, ulice jsou plné městských kol, lidé se procházejí ve skupinkách jako turisté, ve výlohách obchodů stojí mladí muži a čtou si komiksy.

V autě děti sledují satelitní navigaci, která vydává pokyny v japonštině. Řidič ji přepne na televizi. Televizní soutěž. Salvy smíchu a zakopávající účastníci. Ulice venku jsou stále tišší a menší, až po přibližně dvaceti minutách zastavíme. Na ulici stojí postava. Angličan ve lněných kalhotách a bílé košili.

Maxe jsem poznal asi před dvanácti lety v Londýně. Oba jsme následovali učení Inda jménem Prem Rawat, který hovoří o podstatě života, nádherné skutečnosti lidské existence. Takové věci. Max se kolem něj vznášel jako osvícená duše, meditoval čtyři hodiny denně. Měl v sobě tolik klidu, až to jednoho trochu znervózňovalo.

Nepamatuju si, co měl za práci, pokud vůbec nějakou měl. V šestnácti vypadal Max prostě jako další ztracený případ. Jeho rodiče se rozvedli, když byl malý, a učitelé na jeho škole v Leedsu ho považovali za potížistu. Když neprolezl závěrečnými zkouškami a řekl, že by chtěl na škole zůstat a složit vyšší úroveň maturity, sdělili mu, že marní čas.

„Byla to výzva,“ vypráví mi. „A přesně to jsem potřeboval.“ Dva roky nato už na prestižní Somerville College v Oxfordu studoval biologii.

Jednou večer v kavárně v Londýně mi řekl, že se ucházel o práci učitele angličtiny v Japonsku a nabídli mu místo. Přemýšlel, že ho vezme. Další zpráva byla, že odjel. A tady o dvanáct let později stojí, před svým domem v drahé čtvrti Kamigamo v severním Kjótu, lehce znepokojený tím, kde taxikář zastavuje, a japonsky ho vyzývá, ať pojede trochu dopředu.

Max nejenže mluví plynně japonsky, ale také napsal v japonštině knihy a přednáší o dětství, životním stylu, snech; o čemkoliv, o co ho lidé požádají. Zdá se, že má vlastní stádečko oddaných přívrženců.

„Pojďte dál,“ pobídne nás, vezme kufr a vede nás do malého přístřešku u vchodu, kde se sejeme. Jeho žena Maduka a dvouletý synek

Sen nás přivítají, jakmile se všichni nacpeme dovnitř: vystoupáme po několika schodech do malé místnosti vyložené tatami a vybavené nízkým stolem a poduškami. Večer je stále teplý, a tak nám příliš nevadí, když na nás Max začne rozstříkovat trochu zvláště vonící vodu.

„Aktivní mikroorganismy,“ vysvětluje. „Hodné bakterie. Po dlouhé cestě vám udělají dobře.“ Děti se chichotají, líbí se jim, jak kapičky chladí. Mikroorganismy, jak se brzy dozvíme, jsou jedním z Maxových oblíbených témat. Vypadá to, že jsou dobré na všechno. Max je pije, koupe se v nich a rozstříkuje je na všechno možné. Včetně lidí.

Později toho večera mě Max vezme na procházku po okolí. Za teplé noci, kdy mi po cestě přes půl světa ještě jde hlava kolem, se mi všechno jeví jako vystřižené z komiksu. Ulice vypadají tak upraveně a klidně, pouliční lampy působí jako nakreslené pastelkami, listy lesíka, který sem zasahuje, jako by někdo jeden po druhém rychle naskicoval. Každou chvíli tu někdo kymácivě projede na rozskřípaném kole.

Na konci Maxovy ulice se mezi stromy skrývá svatyně. Uctivě se ukloní u vchodu podepřeného červenými sloupy a mně dá pokyn, ať udělám totéž. Vevnitř jako by klidná noc byla ještě klidnější, skoro se jí dá dotknout. Vyjdeme po vyštěrkované pěšince k samotné svatyni, její přečnickující střecha a temné výklenky vystupují z listoví jako dlouho zapomenuté místo. Vzduch naplňuje melodické vrzání cikád. Aniž by kterýkoli z nás promluvil, napodobím po Maxovi jednoduchý rituál: omyjeme si ruce, zazvoníme na tlumený zvonek a pak se ukloníme.

„Teď si můžeš něco přát,“ zašeptá. Jak tam stojím, ticho, které nás obklopuje, mi připadá skoro magické. Vychází ze svatyně? Později dojdou k závěru, že vším tím ukláněním a rituály jsme svatyni propůjčili obřadnou atmosféru. Možná s každým dalším návštěvníkem tahle obřadnost přetrvává a roste. Víím, že bych si měl přát něco většího, užitečnějšího, ale v tu chvíli mě napadá jen důvod, proč jsem do Japonska přijel: ekiden.

Moje prosba není jasně formulovaná, ale žádám o pomoc, abych našel ekidenový tým. Vhodíme do krabice pětijenovou minci a pak se s úklonou otočíme opět k ulici, necháme svá přání obklopená stromy, aby je šintoistická božstva podle libosti vstřebávala a převracela.

Nazítří večer vyrážím do týchž ulic na svůj první běh v Japonsku. Max jde se mnou. Normálně neběhá, ale říká, že by to mohl zkusit, zatímco tu budu. Kdysi býval kapitánem školního fotbalového družstva. „Mistři Yorkshiru,“ pochlubí se.

Vybíháme pohodovým tempem. Ačkoli jsem pro všechno cestování v posledním měsíci skoro nic nenaběhal, díky hladovým dnům na transsibiřské magistrále si aspoň připadám docela lehký a zjistím, že vedle Maxe můžu v klidu poklusávat.

Když vyrazíme, je skoro jedenáct večer, ale vzduch je stále prosycený vlhkostí. Po denním shonu se ulice vrátily k nočnímu tichu, které jen příležitostně naruší pomalu jedoucí auto nebo kolo. Pomalu nás mine muž na skútru, vedle něhož peláší pes na vodítku.

Max mi říká, že jeho manželka se zná z bývalé práce s člověkem, který se jmenuje Kendži Takao. Je to bývalý profesionální běžec a má kontakty ve světě ekidenu. Kromě toho vede amatérský běžecký tým, do něhož nás zve. První trénink se koná v pátek večer v Ósace.

Ve chvíli, kdy jsem zjistil, že nemám žádný profesionální ekidenový tým, k němuž bych se připojil, jsme se mohli v Japonsku usadit kdekoliv. Pořád jsem doufal, že se mi podaří pořídit rozhovory a snad se i vetřít do nějakého týmu, takže jednou z možností bylo zakotvit v Tokiu, kde mnohé týmy sídlí. Jenže z pohledu rodiny to nebylo ideální, protože bychom těžko sháněli bydlení větší než přepravní kontejner.

Druhou nejlepší lokací se zdálo být Kjóto. Možná tam není tolik ekidenových týmů jako v Tokiu, ale pár přece jen ano. Každopádně Tokio je od Kjóta vzdálené jen dvě hodiny jízdy rychlovlakem a v Kjótu žil náš kamarád Max, který se nabídl, že nám pomůže se zabydlet a bude mi dělat tlumočnicka. Kromě toho je Kjóto krásné město a není daleko od hory Hiei, domova slavných maratonských mnichů. Tito zenoví buddhisté používají běh jako cestu k duchovnímu osvětlení: urazí neuvěřitelných tisíc maratonů za tisíc dní v rámci drsné výzvy, kterou dosud dokončilo jen několik málo mužů. Nevěděl jsem, jestli je možné se s některým z nich setkat, ale doufal jsem, že to zkusím.

Kjóto je také shodou okolností kolébkou ekidenu. Během japonského období Edo (1603 až 1868) běhali mezi Tokiem a Kjótem, bývalým císařským hlavním městem, poslové se zprávami. Zastavovali se na stanovištích rozmístěných po cestě, aby si odpočali a občerstvili se, přičemž často předali depeši dalšímu kurýrovi, aby ji nesl následující úsek cesty. Z toho se zrodila myšlenka ekidenu.

Samotné slovo „ekiden“ se skládá z japonských znaků pro „stanice“ (駅) a „předání“ (伝). Myšlenku, že si běžci něco předávají, symbolizuje šerpa nazývaná *tasuki*, kterou závodníci nosí přes rameno a podávají dalšímu běžci. Úplně první organizovaný ekiden odstartoval v Kjótu roku 1917 a jeho trasa vedla až do 508 kilometrů vzdáleného

Tokia. Kdesi ve městě je pamětní deska označující místo, kde všechno začalo.

Poslední věc, která nás přesvědčila pro Kjóto, byla škola. V Anglii chodí děti do Steinerovy školy, která má své vlastní osnovy. Doufali jsme, že kdyby chodily do téže školy i v Japonsku, cítily by se tam víc jako doma a měly by pocit návaznosti.

Steinerovy školy fungují na celém světě a několik jich je i v Japonsku. Jedna z největších a nejzavedenějších sídlí v satelitním městečku u Kjóta, které se jmenuje Kjótanabe. A tak jsme se rozhodli nastěhovat tam.

Klušeme jen nějakých dvacet minut, když Max musí zastavit. Řine se z něj pot a drží se za boky. Chvilku poskakuju po špičkách a čekám, jestli se zmátoří, ale zavrtí hlavou. Beze slova kráčíme zpátky domů. Po chvíli se Maxovi vrátí nálada. Říká, že Kendži, ten bývalý běžec, s nímž se zná jeho žena a který vede amatérský tým, je vlastně také z Kjótanabe, městečka, kde sídlí škola. Až se tam přestěhujeme, budeme sousedi.

Než se vrátíme do Maxova domu, opět se zastavíme ve svatyni, abychom si dali doušek čisté vody a vzpamatovali se. U vchodu do svatyně je malé dětské hřiště. Na lavičce nervózně sedí párek mladých lidí, kteří se drží za ruce a snaží se dělat, že tam nejsou; Max zatím zamíří k houpačkám.

Vyprávěl mi o svém příteli, učiteli jógy, který ho naučil nějaké cviky. Chce mi jeden z nich ukázat. Vytáhne se na vrchní tyč houpačky a přetočí se na břicho tak, že má nohy ve vzduchu. Se zarputilým výrazem se zhluboka nadechne a začne švihát nohama k nebi a zase zpátky do výchozí pozice. Míhá se sem a tam a zhluboka, energicky dýchá. Pár na lavičce se snaží na něj necivět. Po několika dalších opakováních s komíháním přestane, ale zůstane na tyči viset hlavou dolů.

„Jeden starý trenér sprinterů z univerzity mi říkal,“ vypráví, „že když tohle dokážeš desetkrát v řadě, uběhneš 100 metrů pod 12 vteřin. Už jen na jeden potřebuješ velkou sílu.“

Zaměří pohled před sebe a cvik ještě jednou zopakuje, zatímco já stojím a dívám se na něj. Pak seskočí a opráší si ruce. „Necvičil jsem,“ poznamená, „takže teď jich zvládnou jen šest.“

Sehnat v Japonsku podnájem na šest měsíců není pro rodinu z Anglie snadné. Z mnoha zdrojů jsem se dozvěděl, že Japonci se zdráhají pronajímat byty cizincům. Japonsko je často charakterizováno jako homogenní ostrovní národ neochotný jednat s vetřelci. Více než dvě

stě let bylo pro svět něčím jako Severní Korea – vstup do země i odchod z ní byly zakázány pod trestem smrti. Něco z takových izolačních tendencí v zemi stále přetrvává. Před několika lety musel japonský ministr dopravy, jenž měl na starosti mimo jiné podporu turismu, rezignovat po prohlášení, že Japonci obecně nemají rádi cizince. A nedávny průzkum našel v Japonsku stovky hotelů, které na rovinu přiznaly, že by odmítly zahraniční hosty.

V roce 2002 zjistil Harvardský institut pro ekonomii v rámci největší studii svého druhu, že Japonsko je jedna z nejhomogennějších zemí na světě. O konceptu Japonska coby unikátního, izolovaného ostrova napsali japonští i zahraniční spisovatelé tolik, že má tento žánr dokonce vlastní název: *nihondžijnron*. Tuto myšlenku někteří akademici odmítají coby zastaralou formu kulturního nacionalismu. Jenže já jsem ještě ani nedorazil do Japonska, a už narážím na nespočet zavřených dveří při hledání týmu, k němuž bych se mohl připojit. Jak mi psal Brendan Reilly v e-mailu: „Japonsko umí být občas nesnesitelně uzavřená společnost.“

Ale zrovna ve chvíli, kdy na začátku cesty do Japonska mířil náš vlak Eurostar do tunelu, mi zavolal Max.

„Dhare, našel jsem vám bydlení, ale musíš mi hned říct, jestli ho chcete.“ Za oknem se míhala krajina Kentu. Uma mě prosila, abych jí něco přečetl. Ossian si nadšeně z plna hrdla prozpěvoval a pohupoval se na sedačce.

„Je to tam pěkné. Nic drahého. A je to blízko u školy,“ řekl.

„Vezmeme to,“ odpověděl jsem. Byl to vůbec první konkrétní příslib čehokoli od chvíle, kdy jsem začal v Japonsku všechno zařizovat. Nechtěl jsem ho promarnit. Kromě toho jsem cítil, že už tak je všechno hrozně náhodné a nesouvislé, a připadalo mi, že bydlení jako bydlení. Měl jsem pocit, že v tomhle případě nemáme moc jiných možností než věřit bohům. A Maxovi.

Pár vteřin nato se náš vlak vnořil do tunelu pod La Manche a telefonní signál zmizel.

„Vypadá to, že až dorazíme, budeme mít kde bydlet,“ oznámil jsem Mariettě, která seděla na sedadle přede mnou.

„Opravdu? Jaké to tam je?“

„Netuším.“

Dům je úzký a vysoký, precizně napasovaný mezi dva podobné domky v příkře se svažující slepé uličce na předměstí Kjótanabe. Jede me tam namačkaní v Maxově malém červeném sportáku. Jakmile se

posadíme, postříká nás aktivními mikroorganismy a poté jimi postříká auto. Dokonce mikroorganismy rozpráší i na pneumatiky, přičemž nám trpělivě vysvětluje, jak se tím prodlužuje jejich životnost.

Projíždíme městem, kolem císařského paláce, na jižní předměstí Kjóta a na dálnici, která se zvedá do výšky na betonových sloupech. Silnice se stáčí a kříží ve velikých zakroucených nadjezdech, až zase klesneme na úroveň země a jedeme nehostinně vypadající nížinou, rýžovými poli posetými nepoužívanými skladišti, stodolami a odloučujícími se billboardy.

Asi po deseti minutách dorazíme do další zástavby plné rozlehlých velkoobchodů, parkovišť a průjezdných McDonaldů.

„Vítejte ve svojí čtvrti,“ řekne Max, zatímco se Marietta a já nervózně rozhlížíme. Děti mají radost, když projedeme kolem hasičské stanice. Hasičské vozy, červeně se lesknoucí v přístřešcích, jsou asi poloviční než ty v Anglii. Venku je také zaparkovaná miniaturní sanitka.

Když jedeme dál, v mezerách mezi budovami marně vyhlížím nějaký náznak parku, zeleně, kde by se dalo hrát, běhat, nějaké útočiště v nekonečném betonu.

U obchodu řetězce Lawson zahneme doprava prudce do kopce, kolem naší školy a do obytné čtvrti. Pořád jsou letní prázdniny a v ulicích je ticho. Teplota se pohybuje kolem 30 °C. Domy stojí jeden vedle druhého u silnice, mezi nimi sotva tolik prostoru, aby prošel člověk. Většina z nich má zatažené závěsy.

Konečně zastavíme před naší budovou. Po následujících šest měsíců nám bude domovem. Vystoupíme. Jistě působíme dost neobvykle, ale je tu jako po vymření, nikde nikdo, kdo by nás sledoval. Max ode_mkne vstupní dveře. Vevnitř je tma, rolety jsou zatažené, dům je úplně holý. Žádný nábytek, hrnce ani pánve. Dokonce ani lednice nebo pračka.

„Pojďme na nákup,“ navrhne Max.

A tak začíná náš nový život v Japonsku. Než jsme odjeli z Anglie, přečetl jsem si *Kroniku ptáčka na klíček* od japonského spisovatele Harukiho Murakamiho. Děj knihy se odehrává v uniformním japonském předměstí, zrovna jako je tohle. Jenže pod klidným nátěrem normality se skrývá temná, pokřivená a surreálná skutečnost. Když pokládáme na holou, dřevěnou podlahu své nové futony, přemýšlím, co nás v téhle slepé uličce čeká.

První sousedka, která se nám představí, bydlí vedle a jmenuje se Rie. Je to důvěryhodná žena s velkým, přátelským úsměvem. A hovoří anglicky. Zamlada žila půl roku v Londýně, než se vdala a měla děti. Na příštích šest měsíců se stává naší osobní dobrou vílou. Kdykoli máme problém, když neumíme přečíst dopisy ve schránce nebo nevíme, jak zaplatit účty, půjčit si knihy z knihovny či najít lékaře, jako kouzlem se objeví, zatuká na dveře a nabídne pomoc.

Jednou, pár měsíců po nastěhování, si omylem objednáme velkou krabici koryšů. Zazvoní zvonek a na prahu stojí muž s krabicí a listem papíru. Netuším, co říká nebo co je napsáno na papíře, a tak si od něj obojí vezmu. Děti se jdou podívat, co to je. Zvedneme víko a vevnitř je plno ledu a sáčky s vodou, v nichž se ještě vrtí krevety.

„Marietto,“ zavolám. „Nevíš o tomhle něco?“

Jediné, co se v takovou chvíli dá udělat, je jít za Rie. Ta se podívá na papír a praví, že jsme museli zaškrtnout nesprávné políčko v nějakém formuláři. Používáme místní donášku jídla a tohle se nám stává často. Jednou jsme si omylem objednali krabici s asi stovkou cibulí. Sotva jsme jich stihli trochu ujíst, když příští týden dorazila další obrovská krabice cibulí.

Jenže tyhle krevety je potřeba sníst dost rychle, podle toho, jak se v sáčcích mrskají. Problém je, že jsme všichni vegetariáni. Rie se jako vždycky zachichotá a řekne nám, ať si neděláme starosti. Krevety od nás koupí a sní je k večeři.

„Děti budou mít velkou radost,“ pochvaluje si, jako bychom jí dělali nějakou laskavost.

V prvních dnech také poznáme rodinu odnaproti, která má tři děti ve Steinerově škole. Jedna dcerka je ve třídě s Lilou a jedna s Umou, což je šťastná shoda náhod. Kromě toho mají patnáctiletého syna.

Neumějí ani slovo anglicky, ale když se doslechnou, že jsem přijel do Japonska napsat knihu o běhání, matka Jošiko je z toho celá unešená. Chvilí trvá, než pochopíme, co říká, ale ukáže se, že její syn chodí s kamarády běhat. Každé ráno před školou. V půl šesté.

Domnívám se, že jí určitě špatně rozumím. Parta patnáctiletých kluků že by běhala každé ráno za úsvitu? Vážně? Prý nepatří do žádného klubu, běhají jen pro radost. Nedovedu si to úplně představit, a tak se jí zeptám, jestli bych se k němu mohl někdy připojit. Zírá na mě, jako bych byl světec nabízející jí volnou vstupenku do nebe.

„Děkuji vám,“ opakuje, zatímco já přemýšlím, do čeho se to pouštím.

Nazítří mi v 5:20 ráno zadrnčí budík. Navleču na sebe běžecké oblečení a vyкроím ze dveří do klidného rána. Už nyní je teplo. Chlapec odnaproti, Rjóhei, čeká na silnici, přes ústa bílou roušku. Má s sebou kolo. Pokorně se ukloní a pokyne hlavou ke kolům postaveným na naší příjezdové cestě. Zatím se nám povedlo sehnat kolo pro všechny kromě mě, a tak neobratně nasednu na Mariettino a následuji ho po silnici.

Před krámem Lawson se zastaví, sleze z kola a začne se kradmo rozhlížet všemi směry, jako by se jeho kamarádi mohli schovávat mezi keřky. V ranním pološeru se nikde nic nehýbe. Je stále velmi brzy. Pak zahlédneme, jak k nám po prázdné silnici přijíždí na kole další chlapec. Beze slova zastaví vedle nás a seskočí z kola. Nevypadá překvapeně, že mě vidí. O pár minut později dorazí třetí. Usměje se a anglicky mě pozdraví, pak se obrátí k ostatním a tiše jim cosi řekne. Všichni na sobě mají kratasy a trička. Nic speciálního na běh, prostě bavlněná trička a obyčejné šortky.

Těžko si představit, že by jejich vrstevníci v Anglii vstali tak brzy a šli společně běhat. Nevím ani, nakolik běžné je to v Japonsku. Možná je to jen nějaká bláznivá shoda náhod, že se ze všech uliček, co jich v Japonsku je, přistěhuju zrovna do té, kde chodí patnáctiletí kluci o půl šesté ráno běhat. Ale to se nezdá moc pravděpodobné. Jindy, když odcházím z domu brzy, najdu na ulici hocha cvičícího s baseballovým míčkem. Stále znova ho hází proti zdi a chytá. Jindy se vracím domů pozdě večer a vidím, jak dva muži trénují baseball s asi dvěma stovkami badmintonových míčků. Ulice je jimi pokrytá, jako by se tu vysypaly papírové lucerničky. Tihle dva, hoch s míčkem i chlapec, s nimiž jsem venku dnes ráno, mají jedno společné: cvičí s upřímným odhodláním. Oni si „nehrají“, očividně trénují. Je to

vážná věc. S tímto přístupem ke sportu se během svého pobytu v Japonsku budu setkávat opakovaně.

Poté, co dalších pár minut čekáme a nikdo další se neobjeví, nasednou všichni tři chlapci na kola a odjíždíme. Mají nadupaná horská kola, která hladce sviští ztichlými ulicemi. Mariettino kolo je těžká stará rachotina bez převodů, opatřená rozhrkanou dětskou sedačkou. Kromě toho je na mě moc malé, a tak se musím hodně snažit, abych s nimi udržel tempo.

Zhruba po pěti minutách jízdy vyjedeme z předměstských ulic na širokou, rovinatou plochu rozparcelované, obdělávané půdy. Právě vychází slunce a jeho zlaté paprsky dopadají na nekonečné řady baklažánů a pomerančovníků. Najednou je logické být tak brzy vzhůru a venku, jet jako čtyři pionýři novou zemí.

Mlčky šlapeme mezi poli, až dorazíme k řece. Pak jedeme podél ní a zastavíme se pod mohutným mostem. Nad námi vrní první auta dne, sem tam kamion. Tady u silnice jsou sklady, autosalon, nějaké bytovky. Pár starších lidí kráčí po stezce podél řeky. Neprocházejí se zvolna a nevenčí psy jako v Anglii, ale oděni do sportovního odhodlaně komíhají rukama – sportují.

Necháváme kola u travnatého břehu. Není třeba je zamykat. Pak zamíříme ke startu, na most k silnici.

Zdá se mi škoda rozcvičovat se tady u silnice, když je u řeky tolik místa, ale tohle je jejich start, přímo tady na zemi namalovaná čára. „Pět kilo,“ oznámí mi Rjóhei, tedy pět kilometrů, a nepochybuji, že je mají na centimetr změřené. Každopádně se nerozcvičují dlouho. *Iči, ni, san...* a už upalujeme.

Vyběhnou přede mnou sprintem, jako by běželi závod na 100 metrů. Moje staré nohy se skřípavě dají do pohybu. Ještě rozespalé šlachy mě bolí, když musejí takhle brzy běžet takhle rychle. Potřebuju se nejdřív trochu rozklusat, ale oni uhánějí podél řeky do dále. To jsou opravdu tak rychlí? Snažím se rozhybat tělo, abych je dohonal.

Po pár minutách mímám prvního z nich. Sotva se šine. Dobíhám i Rjóheie a jeho dalšího kamaráda, kteří nyní běží výrazně pomaleji. Když je však dohoním, Rjóhei najednou opět vystřelí. Doběhneme ke značce na stezce a oni se oba obrátí. Běžíme spolu zpátky ke startu, solidním tempem, přičemž Rjóhei ustavičně zrychluje a zpomaluje. Nakonec tempo zvolní a jeho kamarád a já se ženeme dál. Teď už jsem rozehřátý a běží se mi lehce, ale nechci jim utéct. Doběhneme spolu k silnici a všichni si stopnou čas. Rjóhei konečně sundal roušku a já poprvé zahlédnu jeho tvář. Je zadýchaný, ale usmívá se.

„Děkuji,“ říká s úklonou.

Všichni jsou teď mnohem hovornější. Rjóheiův kamarád, ten rychlejší, umí trochu anglicky. Ptám se ho, proč každé ráno vstává tak brzy na trénink.

„Je to můj koníček,“ je všechno, co mi na to odpoví.

Když nasedáme na kola a vyrážíme domů, je sotva půl sedmé, ale trénink je za námi. Tedy do zítřka, kdy chlapce jejich *koníček* vytáhne zase brzy z postele.

Cestou domů si povídají a jedou pomalu, líně, s lokty opřenými o řídítko. Vyhradili si hodně času, takže není třeba spěchat domů. Na každých semaforech zastaví a trpělivě čekají, dokonce i na rozlehlých otevřených prostranstvích, kde není po autě široko daleko ani slechu.

Ochota dodržovat pravidla je něco, co v Japonsku registruji velmi často. I u teenagerů se vyjádření rebelie obvykle omezuje na oblečení nebo účes.

Jednoho dne nastoupím do lokálky a na podlaze vagónu sedí tři dospívající chlapci. Mají na sobě roztrhané džíny a hlasitě se baví. To je pravděpodobně nejvíc antisociální chování, které zaznamenám za celý pobyt v Japonsku. Nechovají se k nikomu neslušně; jen je dost šokující po měsících ježdění tichými vlaky vidět, jak si někdo nahlas vykládá a sedí na podlaze.

Jak ovšem jízda pokračuje a ve vlaku začíná být nacpáno, všimnu si, že ti tři chlapci vstanou, aby uvolnili místo dalším pasažérům, a ztiší hovor. Jsou dokonce tak dobře vychovaní, že jeden z nich má na tváři roušku. Nejspíš je trochu nachlazený a nechce šířit bakterie.

Samozřejmě že v Japonsku existuje zločinnost – ačkoli nižší než v kterémkoli jiném industrializovaném státě – a teenageři revoltují, ale převládá ve mně dojem, že lidé jsou dychtiví podvolit se, dodržovat pravidla, zapadnout.

Vychází to ze zásadního rozdílu v tom, jak je vnímána role jednotlivce ve společnosti. Jedno rčení, které v Japonsku opakovaně slyším, zní *Hřebík, který vyčnívá, bude zatlučen*. Západním uším to zní hrozivě. Míní se tím: nevyčnívej, nesnaž se dělat něco jinak, skloň hlavu a spolupracuj.

V knize *Understanding Japanese Society* píše Joy Hendryová o tom, jak se tento koncept společenské harmonie a spolupráce vštěpuje japonským dětem už od útlého věku.

Píše, že ve školce, kde pracovala, se při každoročním sportovním dni upřednostňovala spolupráce před individuální soutěživostí. Oblíbenými disciplínami byly podle ní „například přetahování lanem